

Monica Akihary

“Doen wat je voelt”

Tijdens het North Sea Jazz Festival gaf een stralende Monica Akihary met Boi Akih een van de meest opwindende concerten van het festival. Kort daarvoor kreeg ze te horen dat de Boy Edgarprijs 2023 aan haar was toegekend. Op 6 december ontving ze in het BIMHUIS deze belangrijkste prijs in de Nederlandse jazz en geïmproviseerde muziek voor haar gehele oeuvre.

Tekst: **Marie-Claire Melzer** • Foto's: **Maarten Mooijman**

De jury van de Boy Edgarprijs noemt Monica Akihary een musicus die “actief het avontuur” zoekt in “vaak gedurfde samenwerkingen” waarbij het soms best mag schuren. “Met haar eigen koers die ze steeds verlegt, verrast ze musici en publiek”, aldus het rapport. Iedereen die Akihary wel eens heeft zien optreden, kan dat alleen maar beamen. Met componist en gitarist Niels Brouwer richtte Akihary in 1997 de groep Boi Akih op, een muzikaal avontuur dat langs alle windstreken voert. Na een eerste vooral op jazz georiënteerde cd, begon Brouwer zich meer te verdiepen in de traditionele muziek van de Molukken - wat prachtige, verstilde platen opleverde. En nu is er deze stampende, stomende hutspot waarin Balinese gamelan perfect samen blijkt te gaan met Afrikaanse percussie. Het is alsof de muziek van Boi Akih is geëvolueerd van een melancholiek terugroepen van een verloren land, naar het creëren van een nieuw, muzikaal land van de toekomst, dat bruist van de energie en waar iedereen welkom is.

Livebelevenis

Bij een liveoptreden van Boi Akih in TivoliVredenburg is het vooraf al een belevenis om naar het podium te kijken waar allerlei instrumenten staan opgesteld: verschillende gitaren, West-Afrikaanse percussie-instrumenten, een kora met 35 snaren, Balinese gamelan-instrumenten waaronder de gendèr, en een kistorgel. En dan komen ze op: Monica Akihary (vocalen), Niels Brouwer (gitaren), Nora Mulder (orgels), Sekou Dioubate (kora, slitdrum en gènder) en Bintou Kouyaté (percussie). Ze spelen de muziek van *From And To Infinity*, een suite die uit vier delen bestaat. Het optreden begint mysterieus fluisterend met *The Sea*. Gevolgd door een dreigend, grommend *Dryland* - als een vulkaan die op uitbarsten staat - om dan los te gaan in uitbundige afrobeat/freejazz (*The City*) en te eindigen met de hemelse, hoge klanken van *Joy*. Akihary zingt afwisselend in het Engels en het Haruku, de taal van het Molukse eiland waar haar vader geboren

is. Met haar warme stem weet ze te raken, maar ze durft met vocale improvisaties ook de randen op te zoeken, wat het optreden een spannende dynamiek geeft.

“Boi Akih is een muzikaal avontuur dat langs alle windstreken voert”

Zingen gaat intuïtief

Het gesprek met Akihary en Brouwer, die ook levenspartners zijn, vindt plaats in hun huis in Amsterdam-Noord. Anders dan je misschien zou denken heeft Monica Akihary geen conservatorium gedaan. “Nee, ik ben opgeleid als beeldend kunstenaar. Maar ik heb wel gezongen bij het afstuderen van Niels. Toen zeiden de docenten tegen mij: ‘Jij hoeft niet meer naar het conservatorium. Jullie hebben samen al zo’n vrijheid, daar moeten jullie mee verder.’ Brouwer: “Je vader zag het ook niet zo zitten. Omdat ik al muzikant was had hij liever dat jij een gewone baan had.” Akihary: “Klopt, maar uiteindelijk steunde hij me wel. Het motto van mijn vader was: ‘Het maakt niet uit waar je bent geboren, en waar je terecht komt, maar doe wat je voelt, en doe dat goed’. Mijn beide grootvaders zaten bij het KNIL en moesten daarom in 1950 naar Nederland komen. Mijn ouders, die toen al volwassen waren, zijn meegegaan en ik ben later hier geboren. Ik ben tweetalig opgegroeid en leerde zowel de Nederlandse als de Molukse cultuur en gewoontes. Of ik nu in Nederland of op de Molukken mijn toekomst zou hebben, mijn vader wilde dat ik al mijn mogelijkheden zou benutten, zodat ik iets kan teruggeven aan de mensen om me heen. Dat is ook het motto van Boi Akih.”

Hoe is het zingen dan begonnen? Akihary: "Ik ben opgegroeid in een Molukse wijk in Lunteren en in de Molukse gemeenschap wordt bij elke gelegenheid gezongen. Bij kerkdiensten, bij feesten. Het is voor mij iets intuïtiefs." Brouwer: "Monica zingt ook nooit precies op de toon, maar gaat er altijd een beetje omheen. Indonesische muziek is anders gestemd dan westerse muziek. De ruimte tussen de verschillende tonen is variabel, niet exact uitgemeten, zoals bij ons. De Balinese gamelanspeler I Made Subandi leerde mij de schoonheid kennen van de Balinese gamelanmuziek. Hij zei: 'Jullie willen dat alles mooi klinkt. Als een orkest gestemd wordt, dan worden alle instrumenten zo gestemd dat er geen zwevingen tussen de noten zitten.' Hij vindt dat je juist moet genieten van die zwevingen, dat je ermee kunt spelen. Die benadering spreekt me aan. Je kunt dan interessante muziek maken."

“Akihary durft met vocale improvisaties ook de randen op te zoeken”

Tiende album

From And To Infinity is alweer het tiende album van Boi Akih. Brouwer schreef de muziek oorspronkelijk voor het Molucca Bamboewind Orchestra (MBO) uit Tuni, een bergdorpje op Ambon. Brouwer: "In 2018 hadden Monica en ik een workshop gegeven voor het MBO, en daarop vroeg de orkestleider, Rence Alfons, of we een stuk voor hen wilden schrijven. Het werd een suite en een jaar later hebben we die met het MBO in Tuni gespeeld. De muzikanten, die eigenlijk niet gewend waren om te improviseren, waren erg enthousiast.

We maakten plannen om met het hele orkest ook in Nederland concerten te gaan geven, maar toen brak de coronapandemie uit. De tickets voor de orkestleden waren al gekocht, dus het geld was ook meteen op. Het zag er niet naar uit dat het project nog een vervolg zou krijgen, totdat we een uitnodiging kregen van het Orgelpark om een concert te geven. Ik heb de fluitarrangementen van de suite toen samen met Nora Mulder bewerkt voor orgels. Het resultaat klonk zo goed dat we besloten om het op te nemen. Voor latere concerten heb ik zelf via Marktplaats een oud kistorgel op de kop getikt en dat bewerkt." Om alle fluiten van het bamboe-orkest - van piccolofluit tot basfluit - met het orgel weer te kunnen geven, voegde Brouwer nog enkele baspijpen toe, waardoor het orgel nu 219 pijpen heeft.

Wisselende bezettingen

Akihary en Brouwer vormen de vaste kern van Boi Akih. Verder werken ze steeds met wisselende bezettingen, en gastmuzikanten. Het album *From And To Infinity* is gemaakt met Nora Mulder op orgels, Dodó Kis op blokfluiten en Sekou Dioubate op de, door Brouwer zelfgebouwde, 35-snarige kora. Hoe is de samenwerking met deze musici tot stand gekomen? Brouwer: "Nora en Dodó kennen we uit de impro-scene. Met

hen hebben we vaak gespeeld, maar Sekou is een ander verhaal. De koraspeler die mee zou werken aan onze vorige plaat, *Storyteller*, overleed plotseling dus moesten we op zoek naar een nieuwe muzikant. Sekou kwam auditie doen, maar toen hij onze zelfgebouwde kora zag, gaf hij voorzichtig maar duidelijk aan dat een kora voor hem toch echt uit 21 snaren bestond. Gelukkig belde hij na een week om te zeggen dat hij het toch wel een keer wilde proberen. Het was al augustus en de opnamen zouden in oktober zijn, dus hij had slechts enkele weken om op onze kora net zo virtuoos te worden als hij al was op de traditionele kora - en dat is hem gelukt!"

Boy Edgarprijs

Een laatste vraag voor Akihary: De Boy Edgarprijs wordt nu al zes decennia bijna jaarlijks uitgereikt. Tot nu toe ging de prijs slechts drie keer eerder naar een vrouw, en nog nooit eerder naar een vrouw van kleur. (Greetje Bijma was in 1990 de eerste vrouw die de prijs kreeg, in het seizoen 1997/1998 was Corry Brokken de tweede vrouwelijke prijswinnaar, en in 2015 Tineke Postma de derde, red.). Heb je het gevoel dat je ergens een boegbeeld voor bent? Akihary is even stil en zegt dan: "Ik heb de prijs niet gekregen omdat ik een vrouw ben... Als ik me ergens een boegbeeld van voel, dan misschien van de Molukse gemeenschap. Het is een waardering voor de Molukse kunst en cultuur. Maar ik voel me vooral een boegbeeld van Boi Akih."